

In memoriam prof.dr.J.H.P.Jonxis. – Prof.dr.Jonxis, emeritus hoogleraar kindergeneeskunde, overleed na een kortstondig ziekbed op 26 juli jl. te Groningen.

Hij werd in Groningen op 26 mei 1907 geboren. Na de middelbare school studeerde hij medicijnen aan de Rijksuniversiteit Groningen; in 1933 deed hij daar artsexamen. Van 1933 tot 1938 volgde hij de opleiding tot kinderarts, eerst bij prof. G.Scheltema, de eerste hoogleraar kindergeneeskunde in Nederland, en vervolgens bij prof.J.G.van Lookeren Campagne. De grote aantrekkelijkheid van dit specialisme was voor hem vooral gelegen in de mogelijkheid om het in zijn studententijd aangevangen wetenschappelijk onderzoek bij de fysioloog Brinkman voort te zetten. Dit resulteerde in zijn proefschrift *Over het voorkomen van meerdere hemoglobine-soorten bij kinderen*, waarop hij in 1935 cum laude bij prof.Buitendijk promoveerde.

In de daaropvolgende drie jaar kwam zijn grote voorliefde voor het wetenschappelijk onderzoek steeds duidelijker tot uiting. Verwonderlijk was het dan ook niet dat hij in 1938 een Rockefeller Foundation Fellowship kreeg, dat hem in de gelegenheid stelde om een jaar in Cambridge (Verenigd Koninkrijk) aan het Molteno Instituut bij prof.Keilin het hemoglobine-molecuul te bestuderen. In 1939 werd hij benoemd tot hoofd van de afdeling Kindergeneeskunde van het Gemeentelijk Zuiderziekenhuis te Rotterdam, een functie die hij tot 1951 bleef vervullen.

Zijn grote belangstelling voor voeding kwam vooral te pas in het laatste jaar van de oorlog, gedurende de hongerwinter. Zo hebben veel kinderen in deze moeilijke periode geprofiteerd van een door hem geadviseerde halfjaarlijkse vitamine D-toediening. Dit heeft veel Rotterdamse kinderen gevrijwaard voor respectievelijk ondervoeding en rachitis. De moeilijke oorlogsjaren en zijn drukke klinische werkzaamheden ten spijt, vond hij altijd wel tijd voor zijn wetenschappelijk onderzoek, dat van een zodanige kwaliteit bleek dat hij zowel nationaal als internationaal bekendheid verwierf. In 1951 volgde zijn benoeming tot hoogleraar kindergeneeskunde te Groningen. Dit ambt aanvaardde hij in oktober van dat jaar met het uitspreken van zijn inaugurele rede *Enige eigenaardigheden van het jonge kind*.

Voor de kindergeneeskunde in Groningen brak een dynamische, maar vooral ook vernieuwende periode aan. De belangstelling van Jonxis ging voornamelijk uit naar het gebied van de afwijkende structuur van het hemoglobine, de fysiologie en pathologie van de pasgeborene, de erfelijke stofwisselingsziekten en de voeding. Gezien zijn wetenschappelijke belangstelling vond hij dat in de kindergeneeskunde in Nederland subspecialisatie nodig was, zoals die al bestond in de inwendige geneeskunde en de Amerikaanse kindergeneeskunde; subspecialisatie zou voor een verdere verdieping van de verschillende deelgebieden van vitaal belang zijn. Een opvatting waarvoor hij de handen van de Nederlandse collegae toentertijd niet op elkaar kreeg! Dit weerhield hem er echter niet van om zijn ideeën hierover nader te toetsen, onder andere in het Children's Hospital in Boston, onderdeel van de Harvard University, waar hij in 1954 gasthoogleraar was.

Het eerste subspecialisme dat zich ontwikkelde was de kindercardiologie. Dit kwam waarschijnlijk mede doordat deze tak beschikte over zeer specifieke diagnostische hulpmiddelen, die nogal afweken van die welke gebruikelijk waren in de kindergeneeskunde. Jonxis, die als eerste in Nederland in 1947 een hartcatheterisatie bij een kind uitvoerde, had over deze hulpmiddelen een gefundeerd oordeel. Zijn eigen belangstelling ging geleidelijk aan steeds meer uit naar de neonatologie, terwijl in de nadagen van zijn actieve loopbaan en tijdens zijn emeritaat de vitamine D-stofwisseling wederom zijn aandacht opeiste. Hing deze belangstelling oorspronkelijk samen met

zijn interesse voor het zich ontwikkelende individu, later ging het hem vooral om de oudere mens. Met anderen heeft hij in recentelijk geaccepteerde internationale publikaties en door het ontwikkelen van een nieuwe aangepaste voeding het belang van calcium en vitamine D voor ouderen nog eens benadrukt.

Naast de geschetste wetenschappelijke interesse had Jonxis grote belangstelling voor de invloed van socio-economische factoren op de kindergeneeskunde in het algemeen en die in de ontwikkelingslanden in het bijzonder. Deze belangstelling en zijn deskundigheid maakten hem niet alleen nationaal, maar ook internationaal tot veel gevraagd adviseur. Talloze landen in Afrika, Azië en Amerika bezocht hij dan ook in deze hoedanigheid, onder andere op verzoek van de Wereldgezondheidsorganisatie.

De waardering voor zijn bijdragen aan de kindergeneeskunde blijkt uit zijn vele erelidmaatschappen. Zo was hij erelid van de Duitse, Belgische, Britse, Amerikaanse, Finse en Venezolaanse verenigingen voor kindergeneeskunde, terwijl hij in Nederland ook lid was van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

Alhoewel hij zich ten aanzien van het onderwijs zelf als behoudend beschouwde, was hij de initiator van de responsiecolleges kindergeneeskunde in Groningen en de mede-initiator van het 'postgraduate'-onderwijs voor de uit de Nederlandse Antillen en hun regio afkomstige kinderartsen. Dit laatste heeft geleid tot de samenwerking op medisch gebied tussen de Groningse Faculteit der Geneeskunde en de Antillen. Tot op heden is deze samenwerking op het gebied van onderwijs, onderzoek en opleiding (vooral tot kinderarts) vruchtbaar gebleken.

De responsiecolleges werden door de studenten vooral gewaardeerd wanneer ze afgelopen waren, en niet op het moment dat men ze volgde. Regelmatig studeren behoorde toen immers niet tot de mores van de student – een opvatting die Jonxis als oud-lid van de senaat van de studentenvereniging Vindicat atque Polit niet onbekend zal zijn geweest.

Bij dit alles vond hij tijd voor zijn vele hobby's, zoals de schilderkunst, antiek, Chinees porselein, oude klederdrachten en ... de tuin. Van jongs af aan bracht hij veel tijd door in musea en bibliotheken. Ook op het gebied van zijn hobby's bereikte hij een grote deskundigheid, die onder andere tot uitdrukking kwam in zijn jarenlange bestuurslidmaatschap van het Groninger Museum.

Met zijn overlijden is een markante en oorspronkelijke persoonlijkheid heengegaan. Hij was voor ons een dierbare voorganger, leermeester en opleider. Wij beschouwen het, evenals vele anderen, als een voorrecht dat onze paden elkaar gekruist hebben en voor langere of kortere tijd parallel hebben gelopen.

H.S.A. HEYMANS
J.R.G. KUIPERS

Groningen, augustus 1995

Benoemd. Mw.dr.M.van de Bor, kinderarts te Leiden, is aan de Katholieke Universiteit Nijmegen benoemd tot hoogleraar Kindergeneeskunde.

Overleden. J.Boutkan, arts, op de leeftijd van 72 jaar (18 augustus 1995), Eindhoven.

Bevorderd tot arts. Te Leiden mw.A.W.Brinkert, mw.F.A.M-J. Geelen, mw.A.L.D.de Jong, mw.M.C.Postuma, mw.J.G.Rijkers, M.J.Rood, W.P.G.Willemse, mw.A.M.Willemsen, J.J. Wolters, mw.F.den Boer, mw.Cromheecke, mw.Duijndam, mw. A.M.Lohmann, M.J.Mertens, mw.J.J.Posthuma, mw.N.L.G. Sieben en mw.C.B.Vernooy.